

Ög 114. Skeda kyrka.

Litteratur: N1945.

Den av Brate som Ög 114 upptagna runristade kalkhällen i Skeda kyrkas södra dörr, framför tröskeln, blev upptagen vid kyrkans restaurering år 1913 och tydligen bortkastad. Helt nya tröskelstenar av kalksten äro nu inlagda, och i bygden finns intet minne av den äldre stenen.

Ög 115. Ånväga, Skeda sn.

Pl. 68.

Litteratur: N1945. N. Lundberg. 1697 karta Lantmäteristyrelsens arkiv sign. D94-81:1(2); B. Cnattingius, Skrivelse till Riksantikvarien ²⁰/8 1930, dnr 3286/30 (ATA); F. Nibbelblad, Rapport till Riksantikvarien ³⁰/3 1931, dnr 1298/31 (ATA).

Avbildningar: E. Brate, foto (ATA); F. Nibbelblad, foto (a.a.) (ATA).

De bägge stenarna vid Ånväga, Ög 115 och Ög 116, äro något av en mystifikation. Bägge stå resta i forntida gravar, och man väntar sig därför åtminstone de dödes namn på dem, men den ena stenens text synes så dunkel, att man velat ifrågasätta, om den huggits av en runkunnig man, och på den andra stenen har blott en slinga ristats, f.ö. utan att ens fullföljas. Inga runor finnas här.

Vad stenen Ög 115 beträffar, mäter dess över jord synliga del 1,45 m. i höjd och 0,75 m. i bredd över framsidans mittparti. I basen svänger stenen ut rätt mycket åt höger men är i gengäld avspjälkad i vänstra nederhörnet, där dock en del av det bortfallna kunnat anträffas och vid en restaurering år 1933³² fastsatts igen. Tjockleken är 0,25–0,30 m. Stenen är rest på ursprunglig plats i övre kanten av en grav, ett i markytan försänkt röse, vars utsträckning icke kan fastställas utan gräsyntans avgrävning. Markytan visar nu blottade stenar på ända till 3 meters avstånd från runstenen, de hade under åren närmast före mitt besök 1945 tillrättalagts efter en utgrävning av graven, företagen av en för nuv. ägaren (sedan våren 1945) okänd person. Hela omgivningen runt stenen är ett gravfält med flatmarksrösen, ett 10-tal m. SO om runstenen börjar ett grustag, nu avhyst, som helt visst rymt en hel del gravar, ty gravfältet fortsätter på andra sidan grustaget, uppe på gårdens hönshusbacke. — Runstenen står rest på en skogbeväxt åsbacke c:a 350 m. NV om mangårdsbyggnaden, c:a 65 m. SV om samma landsväg, invid vilken längre fram även den andra Ånvägastenen är rest.

Plansch 68a. Ög 115. Ånväga, Skeda sn. Foto Nordén 1945. [Jansson skriver 1947 om planscher 68a och 68b (betecknade 55 1,2): Retuscherad. Dåliga men användbara]

³² Nordéns egen notering i marginalen: »Kompletteras senare!» Nibbelblad fick uppdraget den 3 september 1930 och beskrev den 30 mars 1931 att det var utfört. Restaureringen och resningen gjordes däremellan, se Nibbelblads rapport (ATA).

Stenytan är visserligen till stora delar svårt förvittrad, men såväl slingan som ett antal runor låta mycket bra urskilja sig. Anmärkningsvärt är emellertid, att dessa runor äro så glest placerade i slingan, att denna aldrig kunnat bereda plats åt en inskrift efter den vanliga schablonen: »N.N. reste denna sten efter» etc. Då jag haft tillfälle att två sommarkvällar med dalande solljus, som beströk stenens framsida undersöka dess ristningar, anser jag mig kunna beteckna det av Brate efter Nordenskjöld upptagna korset såsom obefintligt, liksom jag vill räkna Brates efter Nordenskjöld upptagna läsning som ohållbar.³³

Det inledande namnet bör ha omfattat några få runor och slutat med ett **i**, som skymtar vid trasighetens slut. Därefter följer ett ord, som kan ha varit **raisti**. Av dess första runa tycker man sig se ändarna av huvudstaven, möjligen även en del av bistavens bygel upptill, därpå följer en hst med en kort, svagt skymtande bst t.v., dock något högt placerad, sedan ytterligare en hst, som dock har en svag tvärlinje som till en **n**-runa, ovisst om huggen eller ej, och så följer slutligen ordets första säkra runa: ett **s**. Av de två följande runorna före kolonet äro endast huvudstavarna kvar.

Efter skiljetecknet följer ett tydligt **f** och därpå en hst med antydningar till två bistavar nedtill, som till ett **r**. Därpå följer före ett nytt skiljetecken³⁴ ett **r**. Härav bildas alltså ett ord **fr** eller, om mellanrunan är ett **i**, **fir**. Textens sista ord är delvis väl urskiljbart: **ipafi**.

För den händelse den hypotetiska läsningen **raisti** skulle svara mot vad som en gång funnits på stenen, får man i rungruppen **fr** (**fir**) se en tafatt skrivning för *yfir* och i textens sista ord förutsätta ett personnamn.

Fig. 129. Ög 115. Änväga, Skeda sn. Karta Detalj ur Lundbergs karta över Änväga upprättad 1697, i Lantmäteristyrelsens arkiv.

³³ Brate enbart återger Nordenskjölds läsning, han följer den inte. Det kors som Brate har med på sin plansch återgår inte på Nordenskjölds teckning, se fig. 130.

³⁴ Skiljetecknet är ett kolon, även efter den sista runan återfinns ett kolon, se plansch 68.

Detta dokument ingår i en digital utgåva av Arthur Nordéns supplement till Erik Brates Östergötlands runinskrifter. Manuset avslutades 1947 och var tänkt att tryckas 1948. Utgåvan publiceras fritt tillgänglig på Internet.

Texten innehåller inte nyare litteraturreferenser än 1947 och tar ingen hänsyn till modern runforskning och måste därför användas med stora reservationer. Arbetet med utgåvan avslutades 2024-12-31.